



TALE KIRKEMØTET 2017
KIRKERÅDETS LEDER KRISTIN GUNLEIKSRUD RAAUM

Kjære alle sammen

Et varmt vel møtt til et kirkemøte som er historisk på mange måter. Det første kirkemøte etter endrede relasjoner mellom stat og kirke. Det første kirkemøte som eget rettssubjekt. Et kirkemøte preget av at vi har gått inn i reformasjonsåret.

Forvaltningsreformen er gjennomført etter intensjonene – både fra statens og kirkens side. Alle nødvendige forberedelser er gjennomført. Disse har vært preget at en gedigen dugnadsinnsats, hvor alle bispedømmekontorene og Kirkerådets administrasjonsavdeling har båret de tyngste bøkene. Det har vært en entusiasme og arbeids glede for å få dette til, som berører alle med lederansvar. Veldig mange har strukket seg langt ut over hva man kan forvente for å få hele dette apparatet opp og stå. Jeg vil gjerne rette en stor takk til alle som har bidratt. Jeg vet litt om hvor mye dere har stått på. Så føler jeg en stor taknemlighet overfor kirkelige medarbeidere og alle som skaper kirke i menighetene hver eneste dag.

Det er også fremforhandlet et avtaleverk med arbeidstakerorganisasjonene. Jeg vil som arbeidsgiver gjerne takke for innsatsen og for forhandlingsviljen. Det var en lettelses dag da vi fikk avtalene på plass. Og fra 1. januar var det blitt virkelighet: vi var blitt arbeidsgiver for 1600 flotte arbeidstakere. I forbindelse med statsbudsjettet før jul trakk administrasjonen og jeg dørene ned på Stortinget for å formidle hvor viktig det var for kirken at rammetilskuddet ble økt, slik at vi slapp å gå til store oppsigelser. Vi fikk langt på vei gjennomslag. Og så må jeg si at det var en svært positiv opplevelse å ha møtene i Stortinget og få lov til å formidle hva kirken er og gjør – altså hva landet får ut av disse pengene vi har bedt om. Jeg har opplevd stortingspolitikere som er grunnleggende opptatt av kirken. Rett som det var havnet vi i gode samtaler om hva kirken skal være. Forhandlingsresultatet er avgjørende for at vi kan gå inn i den nye virkeligheten og være i stand til å holde vårt løfte om trygghet under omstilling. Vi forvalter nå vår egen økonomi. Dette gir oss mulighet til å se mer samlet på all ressursbruk – og prioritere tydeligere. Vi må se på hvor mye vi bruker på prestetjeneste, til trosopplæring, diakoni og kirkemusikk, til økumenisk og internasjonalt arbeid. Og gjennomgående må vi se på bruken av administrative ressurser. Vi møter tydelige forventninger fra bevilgende myndigheter om å få slutt på ressurskrevende parallellfunksjoner. Dette må vi ta på alvor. Så registrerer jeg at debatten om ledelse i kirken fyller spaltemetre for tiden. Av og til kan det være vanskelig å se om det er en debatt om ledelse eller profesjon, Jeg velger å se debatten er en naturlig konsekvens av fjorårets vedtak i Veivalgssaken, der Kirkemøtet fastholdt målsetningen om et felles arbeidsgiveransvar i et senere trinn i utviklingen av kirkeordningen, uten å ta stilling til hvilket nivå dette skal være på.

Vi i kirkemøtet er kirkepolitikere. Det er vår plikt og vårt ansvar å drive kirkepolitikk. Demokrati handler om at disse prosessene skal være åpne, at det skal gis rom for diskusjon, deltagelse og involvering. Og at de som gjør valg må stå for det i åpne rom. Diskusjoner og uenighet trenger ikke være splittende. Men vi må kan skje bli flinkere til å behandle ulike politiske tema, slik at valg av retning skjer på en redelig og ryddig måte. Og at verdier og premisser blir tydelige.

FOLKEKIRKE

Kirken er blitt selvstendig, sies det. Men det har vi jo vært lenge. Også den delen av kirken som inntil nylig har vært statlig. Vi har hatt en stor grad av selvstendighet også som statskirke. (Og så kan det være grunn til å minne om at kirken har over 1200 selvstendige sogn i kirken.) Vi er en grunnlovsfestet folkekirke. Vi skal være en kirke med rom for alle som ønsker å høre til.

Folkekirkens ideal og forpliktelse er Jesu åpenhet mot mennesker. Vi inspireres som kirke av Jesu programtale i Nasaret ved begynnelsen av sitt virke: *«Herrens ånd har salvet meg til å forkynne et godt budskap for fattige, for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri, og rope ut et nådens år fra Herren»*. Dette budskapet forplikter kirken til å være diakonal, til å ha omsorg for mennesker i nød. Samtidig er det en tale som går rett inn i motsetningene i samfunnet, med de kreftene som skaper fattigdom og undertrykkelse.

Fortellingen om Jesus og hans tale i synagogen i Nasaret åpner opp for mangfold og misjon! Den er en av mange fortellinger om hvordan Jesus åpner Gudsfolket – mot utstøtte, fattige og fengslede, mot folk fra andre land og etniske grupper: enken i Sarepta, den spedalske syrerer Naaman, den romerske offiseren Kornelius, den etiopiske evnukken; Jesus startet en bevegelse som åpnet for alle. Det var fordi dette var en misjonsbevegelse – det var selve dynamikken i Jesus-budskapet og i etterfølgelsen av Jesus. Det er gjennom «å følge Jesus» at vi kan bli en slik bevegelse som forkynner evangeliet til verdens ytterste grense. Jeg tror at vi må være modigere til å snakke om Jesus som levende tilstede i kirken i dag. Vi må våge å «etterlyse Jesus» og spørre hvor han er i dagens verden..

Jesu ord er også et program for hvordan kirken blir til: den starter med Jesu handling med mennesker som har liv som er truet, svekket, undertrykket: kirken blir til kun ved Guds nåde. Dette skal også kjennetegne oss som reformasjonskirke. Jesu ord viser oss at vi alltid må være en kirke under reformasjon. Også Luther tok utgangspunkt i Jesus og Det nye testamente når han skulle meisle ut sine tanker om hva det er å være kirke. Derfor er det å være kirke «under reformasjon» å være en kirke som utsetter seg for Jesus. Ved å ta Bibelen på alvor lar vi teologi møte virkeligheten. Når vi markerer 500 år siden reformasjonen er det grunn til å blankpusse de verdiene som Luther bidro med når det gjelder kall, motivasjon og tiltro til alminnelige mennesker som tar sin tro og Bibelen på alvor. Luthers lære om det allmenne prestedømme var en frigjøringsrevolusjon som legger grunnlaget for en fornyelse av vår deltagelse i kirken. Dermed er også folkekirken dypt teologisk begrunnet.

Og slik møter vi folkekirken:

I Fredrikstad domkirke er det Jazzgudstjeneste. Fredrikstad storband og Borg domkor står for musikken, i et spenn fra det meditative til fengende rytmiske sanger. Alle ordinarieleddene er med, og det er preken, nattverd og dåp. Det kommer masse mennesker og de fleste av dem går til nattverd. Det er folkekirke.

I Bodø domkirke står hundrevis av mennesker i kø grytidlig om morgenen hver 13. desember for å oppleve at domkirkens ungdomskor holder Luciakonserter. Den store domkirka er fylt til siste plass to ganger, mens ungdommene som har øvd hele høsten synger sanger om lys, håp og julens budskap. Det er ingen elektriske lys eller mikrofoner, menigheten holder stearinlys og lytter til musikken i en stillhet som bare finnes akkurat der. Det er folkekirke.

Fem sentrumskirker i Bergen utgjør Bergen domkirke menighet. Bergen Domkor samarbeider tett med andre kulturaktører i byen. Nylig ble Claudio Monteverdis over fire hundre år gamle «Mariavesper» fremført av Bergen Domkor, det profesjonelle vokalensemblen Edvard Grieg kor og

musikere fra Bergen Barokk. Konserten ble et godt eksempel på hvordan fruktbare samarbeidsprosjekter kan løfte frem og levendegjøre gamle tradisjoner, til stor begeistring for en fullsatt katedral. Det er folkekirke.

Prosten som er sluttet å spørre dåpsforeldre om hvorfor de er kommet til kirken for å døpe barnet sitt, fordi det er jo de som eier kirken. Det er folkekirke.

Næringslivslederen som tar det som en selvfølge å gi et større beløp til kirken der hun bor. En livskraftig kirke har også en frimodighet rundt givertjenesten, og formidler at det er helt naturlig at mange bidrar økonomisk. Det er folkekirke.

Oberstløytnanten som gråt fordi han fikk nattverd på feltgudstjeneste, 35 år siden forrige gang han fikk det tilbudet. Det er folkekirke.

Solveig Slettahjell og Tord Gustavsen som fremfører Gråt og dans i en fullsatt Nidaros domkirke under Olavsfestdagene. Så sårbart og nakent at tårene renner i lengsel etter Gud. Det er folkekirke.

Menigheter som deltar aktivt i arbeidet med religionsdialog og som åpner kirken for alle som trenger et måltid mat. Det er folkekirke.

Trosopplæringen som fyller kirkene med barn og unge som utforsker kirken og troen og som lærer bibelfortellinger og salmer. Det er folkekirke.

Kirkebygget som står der det alltid har stått. Der skoleelever går forbi hver dag og noen av dem kaster et blikk på den og vet at der er jeg døpt. Det er folkekirke.

Da Hønefoss kirke brant, sto det raggerbiler med frontruten full av wunderbaum utenfor. Inni satt det unggutter og gråt. De gråt fordi kirken deres ble borte. Den kirken de var døpt og konfirmert i, og der slekta deres hadde hørt til. Det er folkekirke.

For kirkebyggene er vesentlige for å forstå kirkens plass i lokalmiljøet. De er så definitivt en del av det Engerutvalget 2013 kalte Den kulturelle grunnmuren. De er synlig og tydelig til stede i så godt som alle lokalsamfunn. De markerer stedet og forteller om fellesskap og dugnadsånd. De oppleves mange steder som et lokalt felleseie.

I Norge står kirkene i en særstilling som kulturminner. De forteller om 1000 års kulturhistorie og er blant de fremste eksemplene innen arkitektur, kunsthistorie og håndverk. Ikke bare er bygningene i seg selv av høy verdi. Kunsten som har vært laget for kirkene og som i stor grad fortsatt finnes der, utgjør en betydelig del av vår kunsthistorie og kunstbeholdning. I de endringstider vi er inne i, vil jeg som kirkerådsleder arbeide for at kirken tar et større ansvar for sin egen historie og sine egne kulturminner. Vi må utvikle et regime som både tar hensyn til de ressurser som ligger i kirkens kulturminneverdier og kirkens ulike bruksbehov. Strammere økonomiske rammer og strukturelle endringer kan øke presset i retning nedleggelse av kirkebygg.

Når vi skal videreutvikle folkekirken gjør vi det midt i det livssyns åpne samfunn.

DET LIVSSYNSÅPNE SAMFUNN

Kulturdepartementets er i gang med å utforme en helhetlig tros- og livssynspolitikk. Dette hilser Den norske kirke velkommen.

Det norske samfunnet preges av både et kulturelt og religiøst mangfold. Det er nødvendig at staten gir alle borgere lik rett til å utøve sin religion og sitt livssyn. Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn skal likebehandles. Samtidig bekrefter Grunnloven § 16 at Den norske kirke forblir Norges folkekirke. Dette er uttrykk for den historiske rolle kristendommen har hatt i samfunnet, den rollen kirken fortsatt har i kraft av sin oppslutning og tilstedeværelse i alle lokalsamfunn, og i den rollen kirken spiller som kultur- og tradisjonsbærer.

Den norske kirke skal fortsatt være en åpen og relevant kirke som ivaretar sitt samfunnsansvar. Vi har heldigvis forlatt tanken om et livssynsøytralt samfunn. En politikk for et tros- og livssynsåpent samfunn tilrettelegger aktivt og åpner opp for tro og livssyn i ulike offentlige rom. Den bør også videreføre grunntanken i finansieringsordningen. Jeg pleier å kalle det for den norske modellen, nemlig den at det offentlige ser verdien av et sterkt og levende sivilsamfunn, og derfor finansierer kunst, kultur, frivillighet og tros- og livssynssamfunn.

Debatten om tros- og livssynspolitikk må ikke ha som premisse at det livssynsåpne samfunn forutsetter at Den norske kirke trekker seg tilbake eller er mindre synlig i samfunnet. Samfunnet blir ikke mer livssynsåpent av at Dnk trekker seg tilbake.

Den norske kirke har i kraft av sin posisjon og størrelse et særlig ansvar for å være rollebevisst og ryddig. Vår majoritetsposisjon forplikter oss både til å ivareta egne medlemmer og til å bidra konstruktivt inn i samfunnsdebatten. Vi har et ansvar for å være bevisst på når en majoritetsblindhet inntreffer. Men det betyr ikke at Den norske kirke vil være på defensiven eller i mindre grad enn tidligere ivareta sitt samfunnsansvar. Tvert imot, vi vil bidra til at vi i enda større grad vil se tro og livssyn i det offentlige rom og i den offentlige debatt. Slik vil vi bidra til å realisere det livssynsåpne samfunn. Den norske kirke har også et ansvar for dialogen og fellesskapet med andre tros- og livssynssamfunn. Fordi vi alle er norske. Muslimer, jøder, buddhister, kristne av alle valører trer sammen i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. Vi lærer av og om hverandre. Vi er alle en del av det norske.

VIGSEL AV LIKEKJØNNEDE PAR

Når vi på dette Kirkemøtet skal vedta en liturgi for likekjønnede par som kan brukes av alle, er det en merkedag og en historisk dag. For lesbiske, bifile, homofile og transpersoner er det et uttrykk for at deres kjærlighet ikke lenger behandles som mindreverdige. Mye urett er begått gjennom historien overfor LHBTere. Vigselsvedtaket vil bidra til å rette dette opp igjen.

Under regnbuemessen i juni i fjor ble Hilde Raastads preken et sterkt vitnesbyrd om dette: «... denne våren tror jeg seierspulsene har banket i store deler av LHBT-miljøet. Vi krysset noen målstreker; [...] Danset seiersrytmer. Etter mange år med oppoverbakkepulser kunne vi puste lettere; kjente gledespulser! Lange kamper som førte frem, mange LHBTere og støttespillere som har gitt av sin tid og av sine krefter. [...] Alt dette skjedde, og vi var klare til å feire. Klare for Pride. Så skjer det utenkelige. En mann fylt av hat skyter og dreper 49 LHBTere på nattklubben «Pulse» i Orlando. På et sted som skulle være trygt og et sted å høre til. Fylt med livsglede, dans, rytmer, vennskap og kjærlighet. Unge liv ble brutalt avsluttet. De ble drept på grunn av hvem de var. På grunn av hvem de elsket. [...] Vi oppdaget, eller fikk bekreftet, at vi kan ikke ta for gitt at vi er trygge, verken her i Norge, eller i den store verden der ute, der våre LHBT-søsken lever med trusler, med vold, med forakt og fordømmelse. Der hatkriminalitet er dagligdags og kjærlighet og forelskelse og kjønnsuttrykk og identitet må skjules og gjemmes unna.»

Ungdommens Kirkemøte vedtok på sitt møte i oktober at de «beklager all den diskrimineringa og ekskluderinga som lhbtpersonar og andre skeive har vore utsette for frå Den norske kyrkja, og vil arbeide for at dette skal ta slutt. UKM vil oppmode Kyrkjemøtet – som det øvste organet i Den norske kyrkja, og leiaren for Kyrkjerådet – om også å gjere det same.»

Dette er en tydelig og adressert utfordring. Jeg vil ta kraftig avstand fra den behandling mange LHBT-ere har opplevd. Jeg har sett smerten på nært hold. Jeg har sett liv gå i stykker. Jeg har sett tro gå i knas. Kirken bør ikke være sen til kritisk selverkjennelse og beklagelse. Dette handler ikke om å bekjenne andres synder, men en kritisk gjennomtenkning av holdninger og handlinger vi nå ser har rammet grupper og enkeltmennesker. Som Kirkerådets leder mener jeg det er betimelig at kirken innser og beklager de belastninger som LHBT personer har blitt påført. [PAUSE] Kirken har bidratt til å øke deres skam, når den kalte deres kjærlighet for synd. En helingsprosess krever at også dette sies. Den såredes fortvilelse, sorg og raseri må anerkjennes. Det er godt å være en luthersk kirke som igjen og igjen vil søke å fornye sin forståelse av Skriften og av livet.

Jeg vil arbeide for at kirken utvikler sin rosa kompetanse – vi er allerede i gang – for bedre å forstå og behandle alle mennesker med grunnleggende respekt. Gjennom vigselføret kommer Den norske kirke lesbiske, homofile, transpersoner og bifile i møte. Deres liv og kjærlighet får et rom i kirken, ved at også de kan gjøre det som betyr så mye og som vi som har giftet oss med en av et annet kjønn tar for gitt: å erklære sin kjærlighet og troskap for Guds åsyn og i menneskers nærvær. Ved dette vedtaket styrkes ekteskapet som institusjon, en institusjon som løfter frem gjensidig kjærlighet, frivillighet, forpliktelse, trofasthet og likeverd mellom partene. Disse grunnleggende verdiene gjelder alle ekteskap.

Det er to teologisk begrunnede syn i kirken. Få saker har vært igjennom en grundigere prosess enn denne. Jeg vil gjerne rette en takk til bispemøtet som gjennom mange år har sørget for at det arbeides frem et solid læremessig grunnlag for det vedtaket Kirkemøtet nå skal fatte. I fjor vedtok Kirkemøtet med ¾-flertall at *«uenighet i dette spørsmålet teologisk bedømt ikke er av en slik karakter at det gudstjenestelige og sakramentale fellesskapet i Den norske kirke må brytes. Begge syn på likekjønnet ekteskap kan derfor gis rom og komme til uttrykk i kirkens liturgiske ordninger, undervisning og forkynnelse.»* Dette er et historisk viktig vedtak. Det skaper et rom for uenighet som tidligere ikke har vært der. Så vet vi at for noen vil vigselføret være vanskelig, fordi det går på tvers av deres dype overbevisning. Det skal tas på alvor, forstås og respekteres.

Deler av debatten har vært preget av en grunnleggende mangel på respekt for andre menneskers liv og tro. Det har svidd i sjela når jeg har lest en del uttalelser. Men hva er så respekt? Respekt er å ha en redelig omtale av hverandres syn. Det er ikke god folkeskikk å gjengi andres syn slik at de frakjennes troen eller kjærlighetsevnen. Respekt er å forsøke å forstå at det andre står for er grunnleggende viktig for dem. Respekt er å lære seg hvor smertepunktene er. Respekt er nettopp dette: å ta inn over seg andres liv og andres tro, anders begrunnelse og opplevelse. Når vi skal snakke om uenighet i kirken, er det viktig å hverken bagatellisere den eller å la seg lamme av den. Det å leve med uenighet i kirken, betyr ikke at noen av oss skal presses til taushet, eller at vi ikke skal stå opp for eget syn. Respekt medfører å våge en åpenhet om eget ståsted. Det er ikke slik at man fungerer samlende om man tier om sitt syn og sin tro. Jeg vet at det er krevende. Jeg har selv kjent på utenforskap i kirken gjennom mange år. Nå er det andre som oppriktig lurer på om det er rom for dem i Den norske kirke. Jeg kjenner ansvar og forpliktelse for å bidra til å gjøre det levelig i kirken for alle som ønsker å høre til den. For saken er jo den: Vi skal leve sammen som kirke, og vi trenger hverandre – midt i uenigheten. Vi er ikke kirke om vi går ut av fellesskapet. Tvert om: uenighet i kirken driver teologien og kirken fremover. Vi trenger hverandre fordi vi har ulike livserfaringer og trosopplevelser. Her har bispemøtet gått opp viktige spor. Fellesskapet er gitt oss. Vi er her sammen som kristne – som kirke. For det som binder oss sammen er større enn vår uenighet. Vi deler brødet og vinen. Derfor kan vi leve med uenighet. Derfor skal vi gi hverandre rom.

Vi skal på dette møtet behandle forberedelsene til Det lutherske verdensforbunds generalsforsamling i Namibia og vår høringsuttalelse til dokumentet Self-Understanding of Lutheran Community: *«We consider unity to be a gift, which we are called to share. This gift challenges us to stay together in spite of disagreements. [...] Unity understood as a gift [...] must be seen as an encouragement to continue efforts to understand one another, reaching deep and unifying theological understandings of the ethical issues related to being church today..»*

KIRKENS STEMME I VERDEN

For kirken skal og må stå opp for urett. Heldigvis står vi her i en sterk tradisjon. I 1968 fattet Bispemøtet et vedtak som er blitt stående, og som med stor kraft løfter Kirkens stemme inn i verden. Jeg siterer fra saken I Menneskerettighetenes år: *«Kirken kan ikke stå likegyldig overfor vold, urett og nød. Den forvalter et budskap om en Skaper som ga oss denne jord for at vi skulle utnytte dens rikdommer til glede for alle mennesker, for en Herre som solidariserer seg med de fattige, de undertrykte og utstøtte, om en frelser som døde for at alle mennesker skulle bli frigjort fra synden som binder oss i egenkjærlighet, [...] En taus kirke betyr en kirke som aksepterer det bestående.»* Dette er inspirerende ord, og det er forpliktende ord. Det er også en forpliktelse for et land som bygger på kristne verdier å ta et reelt medansvar for menneskers nød. Vi er inne i et år med Stortingsvalg. Vårt samfunn bygger på humanistiske og kristne verdier. En rekke verdispørsmål aktualiseres i de politiske prosessene. Kirkens rolle er ikke å gi partipolitiske innspill eller selv å søke politisk makt. Derimot er det kirkens plikt å tydeliggjøre umistelige verdier. De siste årene har den største folkevandringene i nyere historie pågått. Mennesker flykter fra borgerkriger, klimaendringer og manglende livsgrunnlag. Mange fattige land bærer de tyngste byrdene. Den norske kirke hører til i en verdensomspennende bevegelse. De fattige kirkene roper til oss om hjelp. Vi vil svare og vi vil kreve at våre politiske ledere gir prioriteringer som gjør verden til et bedre sted å leve for de aller mest utsatte. Vi glemmer ikke at Jesus som lite barn ble båret som politisk flyktning til Egypt. Mange menigheter i vårt land viser solidaritet gjennom Kirkens Nødhjelp og misjonsorganisasjoner for å avhjelpe nøden. Menigheter mobiliserer for å vise gjestfrihet og bidra i lokalsamfunnenes arbeid for flyktninger og immigranter. Det gjør meg stolt! For det er avgjørende hvordan vi behandler dem som er kommet til Norge, hvordan de omtales og møtes.

Regjeringens strenge asylpolitikk, har nok ført til at langt færre kom til Norge i 2016. Men den har ikke ført til at færre har behov for eller rett til beskyttelse. Den såkalte flyktningkrisen er ikke på retur. Tvert imot, situasjon i Syria, Irak og flere andre land er kritisk, og vi må forvente at antall mennesker som trenger beskyttelse vil øke. Vi må ikke svikte dem som har flyktet fra krig og urett. I denne sammenheng vil jeg takke Kirken Nødhjelp for den fantastiske jobben de gjør.

Samvirke mellom Den norske kirke og et bredt spekter av frivillige organisasjoner er en av vår kirkes kjennetegn. Vi har diakonale institusjoner, vi har nødhjelps- og misjonsorganisasjoner som forvalter deler av kirkens oppdrag, vi har barne- og ungdomsorganisasjoner som driver klubber, kor, lag, tensing, ledertrening og bygger fellesskap. Vi vil videreutvikle samvirkemodellen for å styrke det å være folkekirke i Norge og i verden. Etter at jeg ble valgt til kirkerådsleder har jeg hatt gleden av å bli kjent med en del av kirken jeg ikke kjenner så godt fra før: Misjonsorganisasjoner. Jeg har hatt dagsbesøk hos to av dem, Normisjon og NMS, og jeg er imponert over og berørt av arbeidet deres. Det gjør inntrykk når jeg leser på NMS' hjemmeside at de: Bekjemper urettferdighet, Deler troen på Jesus, Utrydder fattigdom. Så enkelt kan det sies.

TRÅANTE

Tråante 2017 – det er en felles feiring av 100-årsjubileet av samenes første landsmøte i Trondheim 6. til 9. februar 1917. Og kirken er selvsagt med. Også her har kirken måttet ta et oppgjør med sin historie. I 1997 erkjente Kirkemøtet at fornorskingspolitikk og Den norske kirkes rolle i denne sammenheng hadde medført overgrep mot de samiske folk. Kirkemøtet ønsket å bidra til at uretten ikke skulle fortsette. Kirken skal bidra til å trygge urbefolknings språk, kultur og landrettigheter. Vi vedtok Strategiplan for Samisk kirkeliv i 2011 og vi må stadig jobbe for å følge den opp. Men mye er skjedd: det er vedtatt samiske språklige liturgier, et stort antall samiske salmer er tatt inn i salmeboken, det jobbes for nye bibeloversettelser, det har vært et eget forsoningsprosjekt i samiske områder og det bygges samiske kirkelige ungdomsmiljøer. Samisk kirkeråd har også de siste årene vært sterkt involvert i urfolksarbeid både nasjonalt og internasjonalt.

I juni i fjor fikk jeg gleden av å delta på konferansen "*Forsoningsprosesser og urfolk - Sannhet, helbredelse og transformasjon*" her i Trondheim. Samisk kirkeråd har i lang tid har arbeidet med temaet forsoning. Derfor støtter rådet opp om Sametingets arbeid om å få etablert en sannhets- og forsoningskommisjon etter internasjonal modell. Samisk kirkeråd ser at det er behov for mer forskning på samenes historie og konsekvensene av assimilering. Det er også nødvendig å se på Den norske kirkes rolle i fornorskningen av samene. Dette vil være en viktig prosess for Det samiske folk og for Den norske kirke. Ungdommer på forsoningskonferansen ba kirken om å stå sammen med urfolk i arbeidet med forsoning og heling. Det skal vi gjøre!

KUNST OG KULTUR

Som kirke står vi nå overfor store endringer i vår struktur og i samfunnet. Det betyr at vi må jobbe sterkere enn noensinne med våre strategier og vårt oppdrag. Vi kan i mindre grad ta vår posisjon for gitt. Det er bra. Det betyr at vi må våge mer og satse mer. Vi må være kirke slik at mennesker kjenner at de hører til i kirken med hele sitt liv. Vi må være en diakonal kirke, en samaritaner kirke som aldri svikter i kampen for menneskers verdi. Vi må være en kirke som frimodig sørger for trosopplæring, som gir kunnskap og innsikt slik at mennesker kan vokse i troen. Og ikke bare barn og unge. Også voksne trenger trosopplæring.

Vi må satse tungt på kunst og kultur i kirken. Hvorfor det? Fordi kunsten kan gi et møte med det hellige. Fordi kunsten skaper nye rom for troen. Fordi kunsten er folkets identitetsmarkør og følelsesuttrykk. Dersom kirken skal være en folkekirke må den veves inn i folks liv og både forstå og speile den tiden vi lever i. Det er umulig å gjøre uten en tett dialog med kunstlivet og uten å involvere kunstnerne til samarbeid om å gi evangeliet et relevant uttrykk. Fordi kirken må være en folkekirke, må den delta i folkets kamper, undring og uro. For å kunne gjøre det, må vi innlemme kunstens evne til å stille de dype spørsmålene og de riktige diagnosene. Det er slik den kan legge til rette for at vår egen tid og kontekst kan speiles i evangeliet. Hvis kirken skal vise at hjertet seirer over bokstav, må vi bruke hjertets språk – det språket som sprenger ordenes rammer: Bilder, toner, bevegelser, samvær, gjerninger.

Kunsten er derfor en nødvendighet for folkekirken. Kunsten har åpenbarings mulighet. Derfor trenger vi Bach og Hannah Ryggen og Donatello og Solveig Slettahjell og Kjell Nupen og Håkon Gullvåg og Patti Smith og Stein Winge og Tom Waits. Vi trenger kunsten åpenbaringskraft, for vi trenger rystende og dyptpløyende glimt av Gud.

Derfor vil jeg takke for at vi har dokumenter som Kunsten å være kirke og Plan for kirkemusikk.
Derfor vil jeg takke for at vi har kulturrådgivere. For dette trenger vi!

Hva må man gjøre i tider endring og usikkerhet?

Det man i alle fall ikke skal gjøre, er å trekke seg tilbake, lukke dører og vinduer og ha nok med sitt.
Det man skal gjøre i tider som disse er å satse og våge. Bore dypere i budskapet, kraften og betydningen kirken er bærer av. Døpe, vie, begrave! Dele ut nattverd! Satse djervt på et mangfold av kunstuttrykk. Være kirke, gjøre kirke, åpne for glimt av Gud. Slik det skjer i menigheter over hele landet hver eneste dag.

Derfor er marsjordren til alle kirkelige medarbeidere: Gå derfor ut! La orgelet lyde! Del dåp og nattverd. Forkynn evangeliet! Fortell bibelfortellinger! Rett ryggen! La kirkens dører være åpne. Ut mot verden! Inn i kirken! Våg med frimodighet å gjøre kirke. Vi er ingen kirke på defensiven, en kirke for de synkende tall og de forstemmende statistikker. Vi skal ikke være mindre kirke i den nye rettstilstanden. Vi skal være mer. Vi skal ikke være en innadvendt kirke som har nok med seg selv og sin egen struktur. Vi skal være en kirke, midt i verden, midt i menneskers liv. Fordi Guds ansikt er vendt mot verden. Fordi vi alle er gitt den nåde å få lov til å ta imot.